

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-692929-II-706/12/PM

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa, 12. VIII. 2013

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Do podległego mi Biura wpływa duża liczba skarg od osób skazanych oraz ich rodzin, w kwestii odbywania kary pozbawienia wolności w zakładach karnych położonych daleko od ich miejsca zamieszkania.

Nowelizacja art. 100 § 1 k.k.w. (wprowadzona ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw), usunęła z dniem 1 stycznia 2012 r. z jego treści sformułowanie, iż skazany odbywa karę w zakładzie karnym położonym, w miarę możliwości, najbliżej jego miejsca zamieszkania. Wprowadzono jedynie dopuszczalność przeniesienia go do innego właściwego zakładu karnego, m.in. w przypadku ważnych względów rodzinnych.

Warto podkreślić, iż w uzasadnieniu do projektu ustawy (druk sejmowy nr 3961) stwierdzono m.in., że zmiana ta miała nie ograniczać stosowania zasady kierowania skazanego do odbywania kary we właściwym zakładzie karnym położonym w miarę możliwości najbliżej miejsca pobytu, a wpłynąć jedynie na bardziej racjonalne i uzasadnione względami resocjalizacyjnymi podejmowanie decyzji transportowych w przypadku rozpatrywania kolejnych próśb skazanych o zmianę jednostki penitencjarnej. Pozwolić miała również na ograniczenie liczby transportów, zwłaszcza tych, które nie znajdują uzasadnienia prowadzonymi wobec skazanego oddziaływaniami penitencjarnymi, wprowadzenie możliwości skrócenia okresu oczekiwania na przetransportowanie, a

ponadto na niezwłoczne zrealizowanie dyspozycji transportowej skazanych, którzy np. ze względu na trudną sytuację rodzinną wymagają pilnego przetransportowania.

Tymczasem w wielu skargach kierowanych do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wnioskodawcy podnoszą, że skazani odbywają karę pozbawienia wolności w znacznym oddaleniu od ich miejsca zamieszkania, a prośby w tym przedmiocie mogą być zrealizowane pozytywnie pod warunkiem, iż w zakładzie karnym, do którego chcą być przetransportowani, jest wolne miejsce w momencie rozpoznania prośby. Informacje uzyskane z okręgowych inspektoratów Służby Więziennej potwierdziły taką praktykę rozpoznawania próśb skazanych.

Jako przykład można podać sprawę, w której wnioskodawczyni podnosiła, iż w okresie 6 miesięcy jej mąż był pięciokrotnie transportowany do różnych jednostek penitencjarnych. Częste zmiany miejsca pobytu skazanego oraz obecne miejsce odbywania kary, znacznie oddalone od miejsca zamieszkania najbliższych, spowodowało poważne utrudnienia w utrzymywaniu regularnych kontaktów z rodziną w formie widzeń. Jej mąż jest ojcem trójki dzieci, w wieku 12, 11 oraz 3 lat, w tym jedno dziecko jest niepełnosprawne (wymagające stałej opieki innej osoby, z uwagi na ograniczoną możliwość samodzielnej egzystencji), drugie zaś chore chronicznie.

Inny wnioskodawca, ojciec 2 - letniego dziecka, zamieszkały w pobliżu G., karę pozbawienia wolności odbywa w Zakładzie Karnym w B.. Siedmiokrotnie odmówiono mu przetransportowania do jednostek penitencjarnych położonych bliżej miejsca zamieszkania, ze względu na brak w nich wolnych miejsc. Odpowiedziano mu również, iż może utrzymywać z rodziną kontakt telefoniczny, listowny oraz poprzez paczki, co w przypadku małego dziecka wydaje się być niemożliwym do wykonania.

W kolejnej sprawie osadzony, ojciec czwórki małoletnich dzieci, które wraz z konkubina zamieszkują na południu Polski, karę pozbawienia wolności odbywa w Zakładzie Karnym w K.. Trzykrotne prośby o przetransportowanie zostały rozpoznane odmownie ze względu na nadmierne zaludnienie jednostek penitencjarnych, o przetransportowanie do których się ubiegał.

W przedmiotowej kwestii prowadzona była korespondencja z Centralnym Zarządem Służby Więziennej, w której postulowano stworzenie mechanizmu ustalania kolejności transportów („listy” oczekujących na transport) do konkretnego zakładu

karnego, położonego najbliżej miejsca zamieszkania osób bliskich dla skazanego, z którymi rzeczywiście utrzymuje on kontakt.

W moim przekonaniu aktualna praktyka i weryfikowanie wyłącznie "na dany dzień" zaludnienia zakładu karnego, o przetransportowanie do którego osadzony zabiega, jest niewłaściwa. Stan zaludnienia każdej jednostki penitencjarnej stale się zmienia i osadzony musiałby składać prośby o przetransportowanie każdego dnia, aby mieć możliwość uchwycenia momentu, gdy zwolni się miejsce w konkretnym zakładzie karnym. Lista osób oczekujących na przetransportowanie pozwoliłaby uniknąć tego rodzaju sytuacji i sprzyjałaby respektowaniu prawa osadzonych do utrzymywania kontaktów z rodziną.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej nie uwzględnił jednak przedstawionych postulatów i podkreślił, że aktualnie obowiązujący system kierowania do konkretnych jednostek sprawdził się w praktyce i nie powinien być zmieniany. Kopię korespondencji przesyłam w załączeniu.

Tymczasem faktyczne wyizolowanie skazanego z jego rodziny może stanowić istotny czynnik sprzyjający powrotowi do przestępstwa. Poza tym, obowiązujące przepisy jednoznacznie akcentują potrzebę wzmocnienia więzi rodzinnych. Przede wszystkim, w wachlarzu kontaktów z rodziną wskazanym w art. 105 § 1 k.k.w., na pierwszym miejscu postawiono właśnie widzenia. Należy również zauważyć, iż kierunek rozstrzygnięć organów postępowania wykonawczego, w zakresie utrzymywania wszelkiego rodzaju kontaktów skazanych ze swoimi dziećmi, wyznacza przepis art. 87a k.k.w., zgodnie z którym, wykonując karę wobec skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi. Sprawujący pieczę, na podstawie dyspozycji art. 105a § 3 k.k.w., mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

Dla osób starszych, niezamożnych albo rodzin z małymi dziećmi, konieczność odbywania dalekich i kosztownych podróży, znacząco ogranicza, a niekiedy wręcz wyklucza, dotarcie do zakładu karnego znacznie oddalonego od miejsca zamieszkania rodziny, w celu spotkania się z osobą pozbawioną wolności.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i

poinformowanie mnie o jego treści oraz ewentualnych działaniach, mających na celu usprawnienie systemu kierowania skazanymi, zwłaszcza sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem, do zakładów karnych położonych najbliżej miejsca zamieszkania ich bliskich.

Załącz. 4.

Łączę wyrazy szacunku

Janusz Jajowski